

Agenda – Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Fideogynhadledd drwy Zoom **Marc Wyn Jones**
Dyddiad: Dydd Iau, 25 Tachwedd 2021 Clerc y Pwyllgor
Amser: 09.30 0300 200 6565
SeneddHinsawdd@senedd.cymru

Rhag-gyfarfod preifat (09.15–09.30)

Yn unol â Rheol Sefydlog 34.19, mae'r Cadeirydd wedi penderfynu gwahardd y cyhoedd o gyfarfod y Pwyllgor at ddibenion diogelu iechyd y cyhoedd. Bydd y cyfarfod hwn yn cael ei ddarlledu'n fyw ar www.senedd.tv.

Cyfarfod cyhoeddus (09.30–10.45)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon, a datgan buddiannau (09.30)

Dogfennau atodol:

2 Craffu ar Gynllun Cymru Sero Net Llywodraeth Cymru

(09.30)

(Tudalennau 1 – 28)

Julie James AS – y Gweinidog Newid Hinsawdd

Robert Kent-Smith – Dirprwy Gyfarwyddwr Polisi a Strategaeth Trafnidiaeth

Jonathan Oates – Pennaeth Thwf Glân

James Owen – Dirprwy Gyfarwyddwr Diwygio Rheolaeth y Tir

Christine Wheeler – Dirprwy Gyfarwyddwr, Newid yn yr Hinsawdd ac

Effeithlonrwydd Ynni

[Cymru Sero Net Cyllideb Carbon 2 \(2021 i 25\)](#)

[Tystiolaeth ysgrifenedig gan randdeiliaid yn cynnig eu sylwadau cychwynnol ar Gynllun Cymru Sero Net](#)

Dogfennau atodol:

Briff ymchwil – Cymru Sero Net

Papur – Cynllun Cymru Sero Net Llywodraeth Cymru

3 Papurau i'w nodi

(10.45)

Dogfennau atodol:

3.1 Fframweithiau Cyffredin

(Tudalennau 29 – 30)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Cadeirydd, y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad at y Cwnsler Cyffredinol a Gweinidog y Cyfansoddiad mewn perthynas â Fframweithiau Cyffredin

3.2 Bil yr Amgylchedd

(Tudalennau 31 – 32)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Cadeirydd, y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad at y Gweinidog Newid Hinsawdd, a'r Cwnsler Cyffredinol, mewn perthynas â'r ddadl ar y Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol yn ymwneud â darpariaethau ym Mil Amgylchedd Llywodraeth y DU

3.3 Treillio ar wely'r môr ac Ardaloedd Morol Gwarchoddedig

(Tudalennau 33 – 34)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Cadeirydd at Gadeirydd y Pwyllgor Deisebau mewn ymateb i'w lythyr ar 8 Hydref ynglŷn â threillio ar wely'r môr ac Ardaloedd Morol Gwarchoddedig

3.4 Carthion yn gollwng o orlifoedd stormydd

(Tudalennau 35 – 36)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Cadeirydd at y Gweinidog Newid Hinsawdd mewn perthynas â charthion yn gollwng o orlifoedd stormydd

3.5 Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru

(Tudalennau 37 – 38)

Dogfennau atodol:

Llythyr at y Cadeirydd gan y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd mewn perthynas â Chadeirydd Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru (NICW)

3.6 Cwyn yn erbyn Cyngor Sir y Fflint

(Tudalennau 39 – 49)

Dogfennau atodol:

Llythyr at y Cadeirydd gan Gadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus mewn perthynas â chwyn am weithdrefnau cynllunio yng Nghyngor Sir y Fflint (atodiadau yn Saesneg yn unig)

4 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 (vi) a (ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod

(10.45)

Dogfennau atodol:

Cyfarfod preifat (10.45–11.00)

5 Craffu ar Gynllun Cymru Sero Net Llywodraeth Cymru: trafod y dystiolaeth a daeth i law o dan eitem 2

Dogfennau atodol:

Yn dilyn y cyfarfod cyhoeddus, bydd y Pwyllgor yn cynnal sesiwn cynllunio strategol anffurfiol ynghylch ei flaenoriaethau ar gyfer y Chweched Senedd

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Julie James AS/MS
Y Gweinidog Newid Hinsawdd
Minister for Climate Change

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref MA/JJ/3536/21

Llŷr Gruffydd AS
Cadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a
Seilwaith Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

Tachwedd 11 2021

Annwyl Llŷr,

Rwy'n ysgrifennu atoch cyn i mi ddod i gyfarfod y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith, i drafod Cynllun Sero Net Cymru a gyhoeddwyd ar 28 Hydref 2021.

Cynllun Sero Net Cymru yw ein hail gynllun datgarboneiddio statudol. Gan adeiladu ar seiliau Ffyniant i Bawb: Cymru Carbon Isel (2019), dyma'r cynllun cyntaf i ni ei gyhoeddi ers cael cyngor y Pwyllgor Newid Hinsawdd (CCC) ym mis Rhagfyr 2020, pan ddisgrifiwyd am y tro cyntaf lwybr cyraeddadwy a fforddiadwy ar gyfer sicrhau allyriadau sero net yng Nghymru. Mae Cynllun Sero Net Cymru yn canolbwyntio ar ein hail gyllideb garbon (2021-2025) ond mae'n edrych tu hwnt i hynny ac yn gosod y sylfeini ar gyfer Cyllideb Garbon 3 a tharged 2030 yn ogystal â tharged sero net 2050.

Ym mis Mawrth 2021, pasiodd y Senedd gyfres o reoliadau i godi targedau allyriadau degawdol Cymru o'r rheini a bennwyd yn 2018 ac i bennu Cyllidebau Carbon 2 a 3 yn unol â hynny. Cafodd y targedau a'r cyllidebau eu rhwymo mewn cyfraith gan ddilyn argymhellion yr CCC:

- Cyllideb Garbon 2 (2021-25): gostyngiad cyfartalog o 37% a therfyn niwtraleiddio o 0%¹.
- Cyllideb Garbon 3 (2026-): gostyngiad cyfartalog o 58%².
- 2030: 63% o ostyngiad.
- 2040: 89% o ostyngiad.
- 2050: o leiaf 100% o ostyngiad (sero net).

¹ Argymhelliad yr CCC ar gyfer CG2 yw gostyngiad cyfartalog statudol o 37% gydag ymrwymiad i ragori ar hynny. Rhaid gwneud o leiaf hyn i gwrdd â Llwybr Cytbwys yr CCC. Mae'r Senedd wedi deddfu terfyn niwtraleiddio o 0% ar gyfer Cyllideb Garbon 2. Mae hynny'n golygu bod yn rhaid i'r holl ostyngiadau mewn allyriadau rhwng 2021-2025 ddigwydd yng Nghymru.

² Nid oes terfyn amser statudol ar gyfer pennu'r terfyn niwtraleiddio carbon. Byddwn yn pennu terfyn niwtraleiddio CG3 erbyn 2025 fan hwyraf.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Julie.James@llyw.cymru
Correspondence.Julie.James@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 22

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Roedd yr CCC o'r farn bod hyn yn gyson â llwybrau gwledydd eraill i daro nod Cytundeb Paris o 1.5°C.³ Fodd bynnag, er ei fod yn fwy uchelgeisiol, mae'r risgiau'n dal i fod yn fawr iawn. Byddwn yn dal i brofi effeithiau tymheredd uwch, tywydd eithafol a phwysau difrifol ar yr amgylchedd naturiol am ddegawdau i ddod.

Mae'r Cynllun yn canolbwyntio ar yr angen i "ragori ar" darged yr ail gyllideb garbon i ostwng allyriadau 37% ar gyfartaledd, yn unol ag argymhelliad yr CCC. Hynny am fod y drydedd gyllideb garbon (2026-2030) yn gofyn am ostyngiad cyfartalog o 58%, sy'n golygu bod yn rhaid gwneud newidiadau anferth nawr iddyn nhw gael amser i gael effaith.

Felly, er bod y cynllun hwn yn canolbwyntio ar y Gyllideb Garbon 2, mae hefyd yn ceisio gosod y sylfeini ar gyfer lleihau allyriadau wedi hynny. Er enghraifft, rydym am weld gostyngiadau cyflym mewn allyriadau tai, ond rhaid inni ddwysáu'n hymdrechion presennol a phrofi bod ein ffordd o weithio'n llwyddo – cynllunio ynni yn yr ardal leol, treialu technoleg, datblygu'r gadwyn gyflenwi ac yn y blaen yn y tymor byr.

Mae pum rhan i'r Cynllun hwn:

- **Rhan 1 – Gosod y cyd-destun** – y weledigaeth gyffredinol ar gyfer Cymru 2025 a thu hwnt i 2050, trosolwg o'r llwybr gostwng, y data diweddaraf am allyriadau, a golwg ehangach ar ein hallyriadau fel defnyddwyr a'n cyfrifoldebau byd-eang.
- **Rhan 2 – Penderfynu ar yr amodau** – nodi'r gweithredoedd a'r polisiau hynny nad ydynt yn lleihau allyriadau ynddynt eu hunain, ond sy'n gwneud y newid rydym am ei weld yn bosibl.
- **Rhan 3 – Penodau'r sectorau allyriadau** – y llwybr ar gyfer pob sector allyriadau, gan ddisgrifio'r cwmpas, o ble y daw'r allyriadau, y cynnydd hyd yma, ein huchelgais ar gyfer y dyfodol ac yna manylion y polisiau a'r cynigion ynghyd â sut y gallwn sbarduno'r newidiadau sydd eu hangen ar lefel Cymru gyfan.
- **Rhan 4 – Monitro ac adrodd** – ein strwythurau llywodraethu, dangosyddion perfformiad, amcangyfrifon o'r costau ac yn olaf adran ar sut y datblygwyd y Cynllun i fod yn gyson â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a sut y bydd yn cynyddu'n cyfraniad at y nodau llesiant.
- **Rhan 5 – Y Camau Nesaf** – tynnu sylw at yr ymgysylltu a'r gostyngiadau yn yr allyriadau a sicrhau dros y gyllideb garbon hon, a'r amserlen ar gyfer datblygu ein trydydd Cynllun cyflawni i roi Cyllideb Garbon 3 ar waith.

Ochr yn ochr â'r Cynllun, cyhoeddwn ni hefyd Arfarniad Cynaliadwyedd ar lefel Cymru Gyfan, sy'n nodi'r camau sy'n cael eu cymryd gan fusnesau, cymunedau, unigolion, y sector cyhoeddus a'r trydydd sector yng Nghymru a hefyd Crynodeb o Gynllun Sero Net Cymru.

Mae'r Cynllun yn cynnwys 123 o gynigion gweithredu a pholisiau. Fodd bynnag, rydym am dynnu'ch sylw at nifer o themâu rydym yn eu disgrifio isod. Credaf fod y themâu hyn yn dirwyn drwy'r cynllun ac yn creu trywydd unigryw Cymreig i daro'r targedau sero net.

Y Llwybr

Mae cyngor yr CCC wedi bod yn amhrisiadwy. Roedd y cyngor wedi ystyried y ddau sbardun, sef arloesi a newid ymddygiad, i ddatblygu pedwar llwybr sero net a'u cyfuno wedyn i ffurfio 'llwybr cytbwys'. O'r llwybr cytbwys hwn y daw'r targedau y mae'r Senedd wedi cytuno arnynt. Fodd bynnag, er i'r CCC wneud gwaith rhagorol wrth ystyried y cyd-

³ Adroddiad Cyngor: Y Llwybr i Gymru Sero Net (CCC, 2026), Tud 9

destun Cymreig a'r dystiolaeth oedd ar gael i ddatblygu eu cyngor i ni, wrth ddatblygu'r Cynllun rydym wedi edrych ar lwybrau eraill. Hynny mewn meysydd lle credwn y gallem efallai ddatgarboneiddio'n gynt neu lle credwn y gall fod yn anodd gwireddu uchelgais yr CCC, neu lle y gallai'r dystiolaeth fod wedi newid eisoes.

Felly, wrth lunio llwybr i fynd â ni at 2050, rydym wedi gwneud rhagor o waith ar 'gyfrifiannell' Cymru 2050, ar ben yr hyn a wnaethom wrth baratoi'r cynllun datgarboneiddio statudol cyntaf. Mae'r gyfrifiannell wedi caniatáu i ni ddadansoddi gwahanol lwybrau trwy amrywio ymdrechion gwahanol rannau cymdeithas. Mae hon yn broses sy'n mynd rhagddi. Bydd angen i ni ddatblygu a mireinio rhagor o dystiolaeth trwy'r amser i lywio'r llwybr strategol tuag at sero net a'r polisiau sydd eu hangen i gyrraedd ein targedau. Byddwn yn dal ati i ddatblygu'r gyfrifiannell i sicrhau ei bod yn adlewyrchu datblygiadau polisi, y dystiolaeth sy'n ymddangos ac wrth gwrs y cyd-destun byd-eang (er enghraifft, y pandemig, y codiad ym mhrisiau nwy).

Mae'r gyfrifiannell yn dangos, drwy gyflawni'r uchelgais a nodir yn y Cynllun, y bydd allyriadau'n gostwng 44% ar gyfartaledd o'u cymharu â'r llinell sylfaen dros gyfnod y Gyllideb Garbon 2. Fel y disgrifiwyd eisoes, rydym yn ceisio rhagori ar y lefel hon o ddatgarboneiddio.

Ymgysylltu

Roedd Deddf Amgylchedd (Cymru) 2016 yn gofyn am gyhoeddi Cynllun Sero Net Cymru cyn diwedd 2021. Cyhoeddwyd y Cynllun yn fwiadol iawn i gyd-fynd â COP26, digwyddiadau COP Cymru ym mhob rhanbarth yng Nghymru a digwyddiadau Wythnos Hinsawdd Cymru. Bydd ymgysylltu â'r cyhoedd, busnesau a sefydliadau Cymru yn hanfodol i ni allu gwireddu'n huchelgeisiau.

Er mwyn sicrhau allyriadau sero net, rhaid i bawb chwarae ei ran. Mae'r gostyngiad yn ein hallyriadau a welwyd hyd yma wedi digwydd gan fwyaf yn y meysydd lle nad oedd angen llawer o ymgysylltu â'r cyhoedd. Er enghraifft, o ran y newidiadau i'r grid trydan, nid oedd gofyn i bobl Cymru ddefnyddio ynni'n wahanol. Er mwyn taro'n targedau sero net, bydd gofyn i bob un ohonom ystyried a newid y ffordd rydym yn byw ein bywydau bob dydd.

Roedd bron i 60% o'r gostyngiadau yn senarios yr CCC hyd at 2035 yn gofyn ar i lawer o bobl weithredu neu ddewis yn wahanol, er enghraifft trwy fabwysiadu technolegau carbon isel newydd (er enghraifft gyrru ceir trydan neu osod pwmp gwres) neu ddewis bwyta bwydydd carbon is, hedfan llai a dewis cynhyrchion sy'n para'n hirach⁴. Wrth gwrs, gall llawer o'r newidiadau hyn ddod â manteision economaidd, cymdeithasol ac iechyd i Gymru.

Mae maint y newidiadau sydd eu hangen yn golygu bod yn rhaid wrth ddeialog ac addysg ar draws cymdeithas. O ragdybio y bydd cael y cyhoedd i gyfrannu at benderfyniadau yn hwb i newid ymddygiad, byddwn yn ymgynghori ar Strategaeth Ymgysylltu ar Newid Ymddygiad y Cyhoedd yn 2022, a fydd yn nodi sut y gall cymdeithas fod yn rhan o'r newidiadau y gall unigolion a chymunedau eu gwneud i helpu Cymru i fod yn sero net.

Cyn y strategaeth ymgysylltu hon, rydym am fanteisio ar y cyfle y mae COP26 yn ei roi i ni i ymgysylltu'n eang. Mae COP Cymru yn gyfres o ddigwyddiadau sy'n cael eu cynnal yng Nghymru ym mis Tachwedd, gan gyd-fynd â COP26, a fydd yn rhoi cyfle i randdeiliaid a'r cyhoedd gynnal sgwrsiau pwysig am y newid yn yr hinsawdd.

Gan ddechrau ar 22 Tachwedd, bydd Wythnos Hinsawdd Cymru yn drafodaeth bum niwrnod ledled y wlad am Gynllun Sero Net Cymru a'r hyn y bydd angen i ni i gyd ei wneud i sicrhau bod Cymru'n cyrraedd ei thargedau. Bydd y rhaglen o ddigwyddiadau rhithwir yn

⁴ [y-llwybr-i-gymru-sero-net-adroddiad-dyngedol-llwybr-2050](#) Tudalen 145

agored i bawb ac yn helpu pobl i ddeall yr hyn y mae Cymru eisoes wedi'i wneud, y newidiadau y gallwn eu disgwyl yn y pum mlynedd nesaf a sut y gallwn, gyda'n gilydd, greu'r dyfodol. Bydd yr wythnos yn gyfle i ystyried canlyniadau pwysig COP26 a Chynllun Sero Net Cymru – gyda'r nod o feithrin ymdeimlad o undod a'n bod i gyd yn mynd i'r un cyfeiriad at gyflawni ein cenhadaeth genedlaethol o gyflawni sero net.

Daeth 80 o siaradwyr ynghyd dros bum niwrnod Wythnos Hinsawdd Cymru 2020, gyda thros 2,000 o gyfranogwyr ac rwy'n gobeithio y bydd y digwyddiad eleni hyd yn oed yn fwy llwyddiannus.

I gofrestru ar gyfer y digwyddiadau. Cliciwch ar y dolenni isod:

<https://freshwater.eventscase.com/CY/COPCymru21>

<https://freshwater.eventscase.com/EN/COPCymru21>

Rwy'n deall nad ydym yn dilyn union yr un trywydd â Strategaeth Sero Net y DU a gyhoeddwyd yn ddiweddar, sy'n rhoi llawer mwy o bwyslais ar dechnoleg nag ar newid ymddygiad. Byddaf am drafod rôl Llywodraeth y DU nes ymlaen yn y papur hwn.

Cyfiawnder Hinsawdd

Bydd newid cyfiawn yn sicrhau na fyddwn yn gadael neb ar ôl wrth i ni symud at Gymru lanach, gryfach a thecach. Bydd y newidiadau sydd eu hangen i ddatgarboneiddio ein heconomi yn effeithio ar ddiwydiannau, sectorau gweithlu a grwpiau economaidd-gymdeithasol mewn gwahanol ffyrdd, gan dibynnu ar y llwybrau, y polisiau a'r camau a ddewiswn. Gallai'r newid ein helpu i unioni anghydraddoldebau, ond mae perygl y gallai hefyd eu gwaethygu. Dros gyfnod y cynllun hwn byddwn yn gweithio'n agos gyda'n prif bartneriaid fel cyflogwyr, Swyddfa Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a TUC Cymru i ddatblygu ein sylfaen dystiolaeth a deall yn well sut i sicrhau newid cyfiawn.

At hynny, wrth i ni ddatblygu polisiau, byddwn yn cryfhau ymhellach ein prosesau mewnol integredig ar gyfer asesu effeithiau.

Yn benodol, rhaid i ni ddeall y bydd haenau o effeithiau. Er enghraifft, bydd cymunedau amaethyddol gwledig yn gweld newidiadau i arferion amaethyddol a defnydd tir. Efallai y bydd gan y cymunedau hyn gyfran uchel o gartrefi sy'n anodd eu datgarboneiddio. Mae pobl sy'n byw yn yr ardaloedd hyn, lle ceir patrymau anheddu mwy gwasgaredig sy'n golygu bod llai o drafnidiaeth gyhoeddus ac o seilwaith digidol, yn tueddu i orfod teithio'n bellach i gael eu hangenrheidiau na phobl sy'n byw mewn trefi. Bydd ein newidiadau ym meysydd amaethyddiaeth, trafnidiaeth, adeiladau, y sector cyhoeddus a defnydd tir i gyd yn effeithio ar y cymunedau hyn ac mae angen eu hintegreiddio a'u cydlynu.

Cydweithio ar draws ffiniau sectorol a daearyddol a chyd-ddibyniaeth â Llywodraeth y DU

Fel y nodwyd wrth drafod cyfiawnder hinsawdd ac ymgysylltu uchod, ni ddaw llwyddiant heb gydweithio. Mae hyn yn allweddol wrth ymdrin â'r dwy agwedd. Yn rhyngwladol, byddwn yn parhau i chwarae rhan fywiog a blaenllaw mewn rhwydweithiau rhyngwladol fel Rhanbarthau 4SD a'r Glymblaid Dan 2. Yn nes adref, rhaid inni gydweithio lawer gwell â Llywodraeth y DU.

Yn ôl asesiad yr CCC, erbyn 2050, bydd tua 60% o'r newidiadau sydd eu hangen yng Nghymru yn dibynnu ar bwerau fydd wedi'u neilltuo'n bennaf i San Steffan. Felly, rydym yn galw ar Lywodraeth y DU i gymryd y camau sydd eu hangen i ddatgloi dyfodol gwyrdd yng Nghymru, er enghraifft trwy helpu'n ddiwydiannau i newid i ddyfodol glân a chynaliadwy. Er

na all y DU gyrraedd ei thargedau heb i ni yng Nghymru weithredu, ni allwn wireddu'n huchelgais ninnau heb i Lywodraeth y DU hithau chwarae ei rhan deg.

Er gwaethaf yr angen hwn, mae Llywodraeth y DU yn parhau'n bell, yn annelwig ac yn amharod ei help mewn sawl maes. Er i'r Gweinidog Gwladol dros Fusnes, Ynni a Thwf Glân addo dangos drafft o'u Strategaeth Sero Net i ni ym mis Gorffennaf, ni chadwodd at yr addewid hwnnw. Yn hytrach, yn oriau mân y dyddiad cyhoeddi, cawsom gopi dan embargo. Yr un diwrnod, cyhoeddwyd cyfres o bolisïau eraill, megis y Strategaeth Gwres ac Adeiladau hir-ddisgwyliedig, ac ychydig iawn o drafod â Llywodraeth Cymru neu â'i rhanddeiliaid yng Nghymru fu amdanynt.

O ganlyniad, wrth i ni baratoi ein Cynllun Cymru Sero Net ni, ni fu modd rhoi ystyriaeth briodol i'r polisïau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth y DU yn ei strategaeth hi. Ailadroddaf felly'r apêl yn ein cynllun ar i Lywodraeth y DU weithio gyda Llywodraeth Cymru er budd Cymru.

Cost newid

Yn eu cyngor, mae'r CCC yn nodi y gallai fod angen cynnydd o ryw 0.5% o GDP (neu £360 miliwn) yn y buddsoddiad cyfalaf ar gyfer darparu sero net yng Nghymru yn 2022, gan gynyddu i 1.7% o'r GDP (£1.4 biliwn) yn 2025, gan gyrraedd uchafbwynt o 3.8% o'r GDP (£3.6 biliwn) yn 2034, cyn i'r ffigur ostwng i lefel lled sefydlog o ychydig o dan 2% o'r GDP (£2.3 biliwn) yn 2050⁵. Oherwydd yr ansicrwydd ynghylch amcangyfrif costau yn y dyfodol, mae'r ffigurau hyn yn awgrym yn hytrach nag yn rhagolwg cywir. Yn y tymor hir, mae'r CCC hefyd yn rhagweld arbedion sylweddol yng nghostau tanwydd amrywiaeth o feysydd, a allai gydbwysu cyfran fawr o'r costau buddsoddi ychwanegol.

Yn y tymor byr dros Gyllideb Garbon 2 (2021-2025), mae'r CCC yn nodi y bydd gofyn i'r buddsoddiad cyfalaf ychwanegol sy'n gysylltiedig â'r newid i Gymru carbon isel gynyddu'n raddol dros y cyfnod hwn. Yn ôl llwybr cytbwys yr CCC, dros y cyfnod hwn o 5 mlynedd, amcangyfrifir y bydd y buddsoddi ychwanegol yn costio £4.2 biliwn, o'i gymharu â'r llinell sylfaen o beidio â gweithredu dros yr hinsawdd.

Disgwylir bron i 40% o'r holl fuddsoddi cyfalaf ychwanegol dros y cyfnod hwn fod yn y sector trafndiaeth ar y wyneb. Mae'n debygol mai costau buddsoddi'r sector preifat mewn cerbydau di-allyriadau fydd y rhan fwyaf ohono. Disgwylir i ychydig o dan 30% o'r holl fuddsoddi ychwanegol fynd ar adeiladau, gyda'r rhan fwyaf ohono'n talu am wella effeithlonrwydd ynni drwy ôl-ffitio a gosod gwres carbon isel mewn cartrefi ac adeiladau dibreswyl. Yn olaf, disgwylir i tua 20% o gyfanswm y buddsoddiad ychwanegol fod yn y system cyflenwi trydan trwy osod systemau cynhyrchu carbon isel, yn bennaf mewn ynni adnewyddadwy amrywiol fel paneli solar a gwynt.

Er na fydd y rhan fwyaf o'r costau'n gostau uniongyrchol i'r Llywodraeth, mae angen inni ystyried sut y gallwn ddefnyddio'n hadnoddau ariannol i ysgogi eraill i fuddsoddi.

Gyda Llywodraeth y DU yn cynnal ei Hadolygiad Gwariant ar 27 Hydref, cafodd ein Cynllun Sero Net Cymru ei lunio pan nad oeddem y gwybod beth fyddai'n setliad ariannol ar ôl 2021-22. Er hynny, mae Llywodraeth Cymru am ddangos ei hymrwymiad trwy gyflawni nodau Cynllun Sero Net Cymru fel rhan o'i Chyllideb Ddrafft ar gyfer 2022-23.

Mae angen i Lywodraeth y DU gydnabod difrifoldeb yr argyfwng hinsawdd, a neilltuo lefel o gyllid sy'n adlewyrchu'r difrifoldeb hwnnw.

⁵ These figures are based on the CCC's recommended pathway, the Balanced Pathway. Total investment varies in the other scenarios

Integreiddio Polisiâu i sicrhau Llawer o Fanteision

Bydd polisiâu i sicrhau newid teg a llewyrchus i Gymru sero net yn dibynnu i raddau helaeth ar ein gallu i nodi cysylltiadau rhwng polisiâu ac i fanteisio ar y cysylltiadau hynny, er mwyn gwneud y mwyaf o'n cyfraniad at saith nod llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae ein llwybr sero net yn gofyn i ni ddatgarboneiddio ym mhob sector, ac felly mae'n bwysig ein bod yn gwneud y gorau o bob polisi a cham gweithredu. Mae angen i ni feddwl am system gydgysylltiedig ac integreiddio ein gwaith, gan barhau i sicrhau bod pob gweithred yn esgor ar nifer o fanteision a gwneud ein hymateb i'r argyfwng hinsawdd a natur yn ganolog i bopeth a wnawn.

Er bod Cynllun Sero Net Cymru yn ymwneud yn bennaf â lliniaru'r newid yn yr hinsawdd, rhagwelir y bydd newidiadau sylweddol a di-droi'n-ôl i'n hinsawdd a phatrymau tywydd yn parhau dros y degawdau nesaf. Mae'n bwysig ein bod yn cofio y gallai'r newid yn yr hinsawdd beryglu rhai o'r mesurau ar gyfer sicrhau Cymru sero net. Felly, mae'n hanfodol ein bod yn cyfuno'n polisiâu ymaddasu a lliniaru.

Bydd yr egwyddor Datblygu Cynaliadwy yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn llywio ein hymatebion polisi fel ein bod yn parhau i edrych i'r hirdymor; yn cael pobl i gyfrannu at y penderfyniadau sy'n effeithio arnynt; yn cydweithio â phartneriaid i gyflawni; yn integreiddio ein syniadau i sbarduno lluo o fanteision; ac yn chwilio am gyfleoedd i fynd i'r afael ag achosion sylfaenol newid hinsawdd.

Defnyddio adnoddau'n effeithiol a'r economi gylchol

Er mwyn mynd i'r afael yn effeithiol â'r argyfyngau hinsawdd a natur, rhaid delio â'r defnydd anghynaliadwy o adnoddau, sef eu hachos sylfaenol. O ystyried bod 45% o allyriadau'r byd yn dod o'r nwyddau a'r cynhyrchion a wneir ac a ddefnyddir bob dydd, mae angen ffordd o weithredu arnom sy'n ein galluogi i ddefnyddio'n hadnoddau'n hirach ac sy'n osgoi pob gwastraff: economi gylchol. Mae hyn yn golygu prysuro camau at ddefnyddio adnoddau'n fwy effeithlon ac at aildefnyddio, trwsio ac ail-weithgynhyrchu ym mhob sector o'r economi, gan gadw a chynyddu swyddi o ansawdd da ledled Cymru, a lle bo'n briodol, defnyddio deunydd cynaliadwy, gan gynnwys deunyddiau naturiol, yn lle deunydd carbon uchel, ynniddwys.

Dros yr 20 mlynedd diwethaf, mae Cymru wedi dod yn arweinydd byd ym maes ailgylchu a rheoli gwastraff, gan droi'n gymdeithas ailgylchu uchel. Ym 1999, roedd llai na 5% o wastraff trefol yn cael ei ailgylchu ond erbyn 2020, mae'r ganran wedi codi i dros 65% gyda chefnogaeth gwerth biliwn o bunnau o fuddsoddiad mewn seilwaith casglu a gweithredu gan Lywodraeth Cymru. Mae pob aelwyd yng Nghymru wedi chwarae ei rhan yn y llwyddiant hwn sy'n golygu bod gennym y sylfeini i ddatblygu economi gylchol.

Mae'r Rhaglen Lywodraethu wedi ymrwymo i newid i economi gylchol ddiwastraff, ddi-garbon drwy ddefnyddio adnoddau'n fwy effeithlon, fel ein bod ond yn defnyddio'n cyfran deg o adnoddau'r blaned erbyn 2050 ac yn ailgylchu 100% (dim gwastraff). Systemau bioamrywiaeth a hinsawdd y byd fydd yn elwa fwyaf ar hyn ond bydd amgylchedd Cymru ei hun hefyd yn elwa, er enghraifft, o weld llai o lygredd plastig uniongyrchol.

Bydd newid i economi gylchol hefyd yn cael effeithiau da a phwysig hirdymor ar yr economi ac ar bobl, cymunedau a diwylliant Cymru. Gall symud at economi gylchol ddod â manteision economaidd drwy gadw gwerth mewn cadwyni cyflenwi cryfach a byrrach gan alluogi pobl a chymunedau i ddod ynghyd a gweithredu ar y cyd ar adnoddau, e.e. trwy redeg caffis trwsio neu aiddosbarthu bwyd dros ben.

Rôl y Sector Cyhoeddus fel Arweinydd

Mae Llywodraeth Cymru wedi tynnu'n sylw'n gyson at y ffaieth bod gan y sector cyhoeddus rôl bwysig fel arweinydd. Dylai'r sector cyhoeddus yng Nghymru wneud mwy na lleihau allyriadau. Dylai ddefnyddio ei sefyllfa unigryw i ddylanwadu ar leihau allyriadau ar lefel ehangach, boed yn ei weithlu, ei gadwyn gyflenwi, neu drwy ei gyfrifoldebau statudol. Dyma pam yn 2017 y gwnaethom osod yr uchelgais i sector cyhoeddus Cymru fod yn sero net drwyddo erbyn 2030. Mae mesur allyriadau uniongyrchol ac anuniongyrchol yn gywir yn hanfodol, felly hefyd gosod llwybr ar gyfer gwneud y newid. Felly, rydym wedi gweithio gyda phartneriaid ar draws y sector cyhoeddus i gyd-greu pecyn cymorth, sy'n cynnwys map o'r llwybr at ddatgarboneiddio ar draws sector cyhoeddus Cymru:

<https://gov.wales/sites/default/files/%20publications/2021-07/a-route-map-for%20decarbonisation-across-the-welsh-public%20sector.pdf>

a chanllaw sector cyhoeddus Cymru ar gyfer adrodd ar garbon sero net:

[Canllaw sector cyhoeddus ar gyfer adrodd ar garbon sero-net | LLYW.CYMRU](#)

Mae'r canllawiau hyn yn annog y sector cyhoeddus i ystyried ei effeithiau o'r safbwynt ehangaf a rhoi cynlluniau gweithredu ar waith.

Credaf fod Cynllun Sero Net Cymru yn gam ymlaen o safbwynt uchelgais a gweithred. Fodd bynnag, rhaid imi danlinellu'r pwynt, megis dechrau ydym ni. Byddaf yn gweithio'n benderfynol gyda'm cyd-aelodau yn y Cabinet a chyda phartneriaid a rhanddeiliaid yng Nghymru a thu hwnt. Gyda'n gilydd byddwn yn datblygu polisiau pellach sy'n cyflawni ein targedau sero net ac yn creu cenedl fwy ffyniannus, cyfartal ac iach. Edrychaf ymlaen at ddod i'r pwyllgor ar 25 Tachwedd, i drafod y pwyntiau uchod a Chynllun Cymru Sero Net yn fanylach.

Julie James AS/MS

Y Gweinidog Newid Hinsawdd
Minister for Climate Change

**Y Pwyllgor Deddfwriaeth,
Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad**

**Legislation, Justice and
Constitution Committee**

Mick Antoniw AS
Y Cwnsler Cyffredinol a Gweinidog y Cyfansoddiad

Annwyl Mick

Fframweithiau Cyffredin

Yn ein cyfarfod heddiw, gwnaethom nodi'n ffurfiol eich **llythyr** dyddiedig 8 Tachwedd, lle gwnaethoch roi gwybod inni y byddai cyfarfod gweinidogol pedairochrog ar fframweithiau cyffredin yn cael ei gynnal ar 10 Tachwedd.

Rydym yn ddiolchgar ichi am ddarparu gwybodaeth i ni ynghylch pwy oedd i fod yn bresennol yn y cyfarfod hwnnw a beth fyddai ffocws y trafodaethau, ynghyd â rhestr o'r eitemau ar yr agenda ddrafft.

Rydym yn cydnabod eich bod wedi ymrwymo i roi'r wybodaeth ddiweddaraf inni ynghylch canlyniadau'r cyfarfod pedairochrog o fewn pythefnos i'w gynnal. Serch hynny, mae nifer o gwestiynau yr ydym yn dymuno eu gofyn ichi nawr, fel y gellir ymdrin â hwy cyn gynted ag y bo modd.

Byddwch yn cofio imi **ysgrifennu** atoch ym mis Gorffennaf yn gofyn am y wybodaeth ddiweddaraf ynghylch y rhaglen fframweithiau cyffredin. Roedd y **llythyr** a anfonwyd gennych mewn ymateb, dyddiedig 7 Medi, yn ddefnyddiol iawn inni o ran asesu a chynllunio ar gyfer y llwyth gwaith a ragwelir. Byddwn yn ddiolchgar hefyd pe gallech ddarparu'r eitemau a ganlyn:

1. y wybodaeth ddiweddaraf ynghylch y rhaglen fframweithiau cyffredin, gan gynnwys y cynnydd a wneir tuag at gytundeb ar sut y bydd y fframweithiau'n ymdrin â rhwymedigaethau rhyngwladol a sut y byddant yn rhyngweithio â *Deddf Marchnad Fewnol y DU 2020* a Phrotocol Gogledd Iwerddon;

15 Tachwedd 2021

2. dyddiad wedi'i gadarnhau (neu ddyddiad tebygol) ar gyfer cyhoeddi pob fframwaith dros dro sydd ar waith ar hyn o bryd, a hynny er mwyn sicrhau tryloywder i randdeiliaid y bydd y penderfyniadau a wneir ar gyfreithiau a pholisiau yn y meysydd hyn yn effeithio arnynt;
3. y dyddiad erbyn pryd y mae Llywodraethau'r DU yn disgwyl y bydd yr holl fframweithiau cyffredin wedi bod yn destun gwaith craffu gan eu priod Seneddau ac yn destun gwaith i'w cwblhau yn dilyn hynny.

Yr wyf yn anfon copi o'r llythyr hwn at y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith; Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig; a'r Pwyllgor Iechyd a Gofal Cymdeithasol.

Byddwn yn gwerthfawrogi ymateb erbyn 25 Tachwedd 2021.

Yn gywir,

Huw Irranca-Davies

Huw Irranca-Davies

Cadeirydd

**Y Pwyllgor Deddfwriaeth,
Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad**

**Legislation, Justice and
Constitution Committee**

Julie James AS

Y Gweinidog Newid Hinsawdd

Mick Antoniw AS

Y Cwnsler Cyffredinol

Annwyl gyfeillion

Eitem 3.2

Senedd Cymru
Bae Caerdydd, Caerdydd, CF99 1SN
SeneddDCC@senedd.cymru
senedd.cymru/SeneddDCC
0300 200 6565

Welsh Parliament
Cardiff Bay, Cardiff, CF99 1SN
SeneddLJC@senedd.wales
senedd.wales/SeneddLJC
0300 200 6565

8 Tachwedd 2021

**Dadl ar y Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol yn ymwneud â darpariaethau ym Mil Amgylchedd
Llywodraeth y DU**

Ddydd Mawrth yr wythnos diwethaf yn y Cyfarfod Llawn, yn ystod y sylwadau i gloi'r ddadl ar y cynnig cydsyniad uchod, dywedodd y Gweinidog Newid Hinsawdd y canlynol:

"I ailadrodd y pwynt fy mod i'n llwyr fwriadu cyflwyno Bil plastigau defnydd untro i'r Senedd. Fodd bynnag, rydym ni wedi ein cynnwys mewn problemau penodol sy'n ymwneud â Deddf Marchnad Fewnol y Deyrnas Unedig 2020 a'r trefniadau cyfreithiol sy'n gysylltiedig â hi."

Fodd bynnag, pan holwyd y Cwnsler Cyffredinol am effaith Deddf 2020 mewn sesiwn dystiolaeth ar 22 Medi, dywedodd y canlynol wrthym:

"So, essentially, we do not have regard to the internal market Act in terms of our legislation. We work on the basis of the devolved powers that we actually have, as determined by the various Government of Wales legislation. We do not think that the internal market Act lawfully limits those devolved responsibilities."

Ar 22 Hydref, mewn ymateb i gwestiwn ar Ddeddf 2020 yn ein llythyr ar 8 Hydref, dywedodd y Cwnsler Cyffredinol y canlynol:

8. A yw Llywodraeth Cymru yn bwrw ymlaen â'i rhaglen ddeddfwriaethol ar y sail nad yw effaith ymarferol deddfau Cymru o fewn cwrmpas y Farchnad Fewnol yn

cael e[u] heffeithio a'u tanseilio, fel y dadleuwyd yn ei sail dros gynnal adolygiad barnwrol?

Safbwynt Llywodraeth Cymru yw nad yw'r Ddeddf wedi newid y setliad datganoli. Yn wir, dyna'r hyn yr ydym wedi'i gyflwyno fel rhan o'r Adolygiad Barnwrol sy'n herio Deddf Marchnad Fewnol y Deyrnas Unedig 2020, sydd bellach ar y cam apelio yn y Llys Apêl. Rydym yn cadarnhau bod Llywodraeth Cymru yn bwrw ymlaen â'i rhaglen deddfwriaethol ar y sail honno... "

Byddem yn ddiolchgar pe gallech egluro'r sylwadau ynghylch y Bil plastigau untro yng nghyd-destun Deddf 2020 a hefyd safbwynt Llywodraeth Cymru ynghylch effaith Deddf 2020 ar ei dull o ddeddfu.

Rwy'n anfon copi o'r llythyr hwn at Gadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith.

Yn gywir,

Huw Irranca-Davies

Huw Irranca-Davies

Cadeirydd, Y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Jack Sargeant AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Deisebau

11 Tachwedd 2021

Annwyl Jack,

P-05-1181 Mae treillio ar wely'r môr yn lladd ein bywyd gwyllt morol... Rhowch y gorau i chwalu'n moroedd! Gohebiaeth – Deisebydd at y Pwyllgor

Diolch am eich llythyr, dyddiedig 8 Hydref 2021, ac am dynnu ein sylw at y ddeiseb uchod.

Mae'r Pwyllgor wrthi'n cytuno ar ei flaenoriaethau ar gyfer y Chweched Senedd ac mae eisoes wedi tynnu sylw at yr amgylchedd morol, gan gynnwys Ardaloedd Morol Gwarchoddedig, fel maes o ddiddordeb.

Rydym wedi cytuno i wneud darn byr o waith ynglŷn â rheoli'r amgylchedd morol i fynd ar drywydd amrywiaeth o faterion a godwyd gan randdeiliaid mewn ymateb i'n hymgyngoriad ar flaenoriaethau'r Chweched Senedd. Er mwyn llywio'r gwaith hwn, byddwn yn cynnal sesiynau tystiolaeth lafar gyda rhanddeiliaid yn ein cyfarfod ddydd lau 9 Rhagfyr 2021. Bydd y sesiwn yn rhoi cyfle i'r Pwyllgor drafod y mater a godwyd gan y deisebydd gyda rhanddeiliaid.

Yn dibynnu ar ganlyniad y sesiwn, efallai yr hoffem ysgrifennu at y Gweinidog i drafod materion sy'n codi ymhellach.

Byddwn yn hapus i rannu unrhyw faterion sy'n codi o'r sesiwn gyda chi.

Cofion,

Llyr Gruffydd AS,
Y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

Croesewir gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg.

We welcome correspondence in both English and Welsh

Julie James AS

Y Gweinidog Newid Hinsawdd

18 Tachwedd 2021

Annwyl Julie

Carthion yn gollwng o orlifoedd stormydd

Yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 11 Tachwedd 2021, trafodwyd y diwygiadau i Fil Amgylchedd y DU, sydd bellach yn Ddeddf yr Amgylchedd 2021 ('Deddf 2021'), mewn perthynas â rhyddhau carthion heb eu trin, a ystyriwyd yn ystod ping pong.

Rydym yn deall bod Deddf 2021 yn cynnwys darpariaethau sy'n anelu at leihau effaith andwyol gollyngiadau ymgymerwyr carthffosiaeth o orlifoedd stormydd yn Lloegr, gan gynnwys:

- gofyniad i ymgymerwyr carthffosiaeth sicrhau gostyngiad cynyddol yn effaith andwyol gollyngiadau o'u gorlifoedd stormydd;
- gofyniad i'r Ysgrifennydd Gwladol baratoi cynllun lleihau gollyngiadau gorlifoedd stormydd ac adrodd yn flynyddol ar y cynnydd tuag at ei weithredu;
- gofyniad i ymgymerwyr carthffosiaeth gyhoeddi adroddiadau blynyddol mewn perthynas â'u gorlifoedd stormydd; a
- gofyniad i Asiantaeth yr Amgylchedd gyhoeddi adroddiadau blynyddol mewn perthynas â'u gorlifoedd stormydd.

Nid oes unrhyw ddarpariaeth gyfatebol mewn perthynas â Chymru.

Cytunodd y Pwyllgor y dylwn ysgrifennu atoch i ofyn am ymateb i'r cwestiynau a ganlyn.

- Beth yw'r trefniadau rheoleiddio cyfredol sy'n rheoli gollyngiadau o orlifoedd stormydd ymgymerwyr carthffosiaeth yng Nghymru?

- I ba raddau y mae'r gofynion yn Neddf 2021 yn golygu bod afonydd ac ardaloedd arfordirol yn Lloegr yn cael eu diogelu'n well rhag effeithiau andwyol carthion yn gollwng o orlifoedd stormydd na'r rhai yng Nghymru?
- Pa waith yr ydych yn ei wneud, neu'r ydych yn bwriadu ei wneud, i leihau gollyngiadau carthion o orlifoedd stormydd yng Nghymru?
- Pa ystyriaeth yr ydych wedi'i rhoi, neu y byddwch yn ei rhoi, i ddeddfu gyda'r nod o leihau effaith andwyol gollyngiadau carthion o orlifoedd stormydd yng Nghymru?
- Pa drafodaethau yr ydych wedi'u cael, neu yr ydych yn bwriadu eu cael, gyda chymheiriaid yn y DU ynghylch lleihau unrhyw effaith andwyol o ollyngiadau carthffosiaeth gorlifoedd stormydd mewn dalgylchoedd trawsffiniol?

Byddwn yn ddiolchgar pe gallech ymateb cyn gynted â phosibl, ac erbyn dydd Iau 2 Rhagfyr 2021 fan bellaf.

Yn gywir,

Llyr Gruffydd AS,
Cadeirydd Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu'n Saesneg.

We welcome correspondence in Welsh or English.

Lee Waters AS/MS
Y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd
Deputy Minister for Climate Change

Eitem 3.5

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref MA/LW/3533/21

Llyr Gruffydd AS
Cadeirydd
Pwyllgor Newid Hinsawdd, Yr Amgylchedd a Seilwaith

SeneddClimate@senedd.wales

19 Tachwedd 2021

Annwyl Llŷr,

Diolch am adroddiad gwrandawriad cyn penodi Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith gyda'r ymgeisydd a ffefrir gennyf ar gyfer Cadeirydd Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru (NICW). Rwy'n falch eich bod yn gweld Dr Clubb yn addas ar gyfer y rôl.

Rwyf wedi nodi'r materion a godwyd yn yr adroddiad a hoffwn eich sicrhau ar nifer o bwyntiau. Penderfynais wneud penodiad uniongyrchol, er mwyn sicrhau bod Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru yn gallu gwneud cyfraniad amserol i'r camau y mae angen i Gymru eu cymryd i fynd i'r afael â newid hinsawdd. Fodd bynnag, gofynnais am eich mewnbwn cyn cadarnhau penodiad Dr Clubb oherwydd y gallai unrhyw amheuan a all fod gennych ynghylch gallu Dr Clubb i ymgymryd â'r rôl fod â goblygiadau o ran enw da Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru. Roedd Dr Clubb, fel darpar gadeirydd, wedi ymgysylltu ag aelodau o'r Comisiwn a'i ysgrifenyddiaeth, gyda'm cytundeb i sicrhau ei fod yn deall y rôl ac y byddai'n gallu cyflawni'r blaenoriaethau a nodwyd.

O ran ymgeiswyr y gellir eu penodi o ymgyrch 2019, nid oeddwn yn rhan o'r ymgyrch recriwtio, ond fe'm hysbyswyd na phenodwyd unrhyw ymgeiswyr oherwydd newid ffocws, ar ddiwedd 2019, i flaenoriaethu ymateb i'r argyfwng newid hinsawdd. Gan nad oedd hyn wedi bod yn rhan o'r ymgyrch wreiddiol, y penderfyniad oedd ail-redeg yr ymgyrch yn gynnar yn 2020, ond gohiriwyd hyn oherwydd dechrau pandemig COVID-19.

Yn olaf, croesawaf eich ymrwymiad i wahodd y cadeirydd yn flynyddol i archwilio cynnydd a nodaf eich sylwadau am statws Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru. Mae cyfyngiadau

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Lee.Waters@llyw.cymru
Correspondence.Lee.Waters@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Tudalen y pecyn 37

sylweddol o ran darparu corff cyhoeddus annibynnol yn yr amgylchedd economaidd presennol. Mae'r cyfyngiadau hyn yn ymwneud yn benodol â threfniadau a chostau llywodraethu. Fodd bynnag, mewn egwyddor, gallai Llywodraeth Cymru fod yn agored i ystyried yr angen am gorff sy'n canolbwyntio mwy ar gyflawni yn y dyfodol ac i adolygu statws a chylch gwaith y comisiwn seilwaith.

Byddaf yn ysgrifennu at Dr Clubb i gynnig y rôl iddo'n ffurfiol a gobeithiaf wneud datganiad ar hyn cyn bo hir.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Lee', is centered on a light grey rectangular background.

Lee Waters AS/MS

Y Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd
Deputy Minister for Climate Change

Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus a Gweinyddiaeth Gyhoeddus

Public Accounts and Public Administration Committee

Llyr Guffydd AS

Cadeirydd y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr
Amgylchedd a Seilwaith

19 Tachwedd 2021

Annwyl Llyr

Cwyn yn erbyn Cyngor Sir y Fflint

Rwyf wedi bod yn cynorthwyo etholwr, Mrs Marilyn Forster, gyda chwyn yn erbyn Cyngor Sir y Fflint. Yn benodol, roedd Mrs Forster yn teimlo na chadwyd at y gweithdrefnau diwygiedig ar gyfer ceisiadau cynllunio yn ystod y pandemig. Ystyriodd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ei hachos a daeth i'r casgliad bod y weithdrefn gywir wedi'i dilyn. Rwyf wedi cynghori fy etholwr mai Adolygiad Barnwrol fyddai'r unig opsiwn ar ôl iddi wrth fynd ar drywydd y mater hwn, er fy mod yn ymwybodol nad yw'r opsiwn hwnnw yn fforddiadwy yn yr achos hwn.

Atodaf gopiâu o'r ohebiaeth ddiweddar ynghyd ag e-bost dilynol a anfonwyd ataf gan Mrs Forster, sy'n cynnwys nodiadau ar Apeliadau Trydydd Parti. Byddwn yn ddiolchgar pe gallai eich Pwyllgor, sy'n gyfrifol am faterion cynllunio, drafod y mater ehangach y mae'r achos hwn yn ei godi. Mae Mrs Forster wedi cydsynio i'w gohebiaeth gael ei hanfon atoch chi a'i chyhoeddi, os yw'n berthnasol. Atodaf gopiâu o'r ohebiaeth ddiweddar gyda'r cyfeiriad e-bost wedi'i guddio ar gais gan Mrs Forster. Diolch.

Cofion cynnes

Mark Isherwood AS
Cadeirydd y Pwyllgor

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg.
We welcome correspondence in Welsh or English.

Mrs Marilyn Forster

By email: [REDACTED]

9 November 2021

Dear Marilyn

Complaint against Flintshire County Council

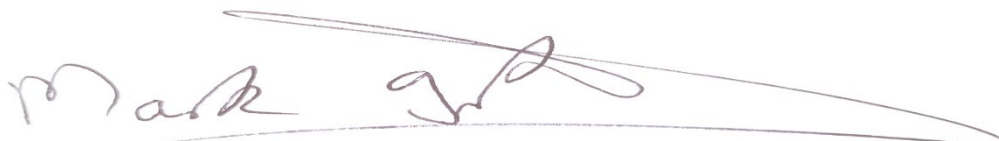
Thank you for your recent email, enclosing the Public Services Ombudsman for Wales findings regarding your complaint against Flintshire County Council, which I am responding to you as Chair of the Public Accounts & Public Administration Committee.

I understand your concerns, and as you requested, I have consulted on whether this is a matter that would be appropriate for consideration by the Public Accounts and Public Administration Committee. Unfortunately, the advice I have received is that this is not a matter that is appropriate for the Committee to consider as it is not within our remit to examine individual planning decisions or planning policy. Our remit does enable us to consider wider arrangements if there is clear evidence of misuse of public money through widespread and significant failure to follow proper procedures. However, if the local authority acted correctly within its powers and duties in making its planning decision then we are not able to pursue the matter. As you know, the Public Services Ombudsman for Wales has concluded that the correct procedure was followed.

As you have raised your concerns with the Public Services Ombudsman for Wales, I regret that a Judicial Review would be the only option left for you to pursue this matter, although I fully appreciate that this is not an affordable option for you.

I have forwarded your email of 8 November to Llyr Gruffydd MS, Chair of the Climate Change, Environment, and Infrastructure Committee, as the Committee with responsibility for planning matters, for their consideration.

Kind regards

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Mark Isherwood', followed by a long, horizontal, slightly curved line that extends to the right.

Mark Isherwood MS
Committee Chair

Public Services Ombudsman for Wales (PSOW) Conclusion

Dear Mrs Forster

Complaint against Flintshire County Council

I have now considered your complaint against Flintshire County Council (“the Council”). I am sorry for the delay in providing you with a written decision on your complaint.

In reaching my decision on your complaint, I have considered all the evidence you provided, as well as material I obtained from the Council. I have also watched the webcast of the Council’s Planning Committee meeting. Having done so, I am sorry to tell you that I have decided your complaint should not be investigated. I appreciate that this outcome will be a disappointment to you, but I will set out my reasons in full.

Your complaint

You complain about the way the Planning Committee handled, and subsequently granted, planning permission for planning application 061081 at its meeting on 2 September 2020. You consider the Planning Committee failed to follow its own policies, guidance and due process, and that the decision reached was unlawful and has had a significant impact on you and the community.

The Ombudsman’s role

The Ombudsman has a dual role; the roles are separate and are governed by two different pieces of legislation. He can consider complaints of maladministration or service failure on the part of bodies within his jurisdiction which causes hardship or injustice to members of the public. We normally take maladministration/service failure to mean that the body concerned has not acted in accordance with its policies or procedures. The Ombudsman is prohibited from considering complaints against individual employees, but he can look into the actions an individual took as a representative of or on behalf of the Council. This would apply to any employee who acted with maladministration when carrying out their duties.

The Ombudsman’s other role is to consider complaints that elected members (i.e. councillors) have breached the code of conduct for members. You have commented that the Council failed to follow its Planning Code of Conduct and Welsh Government planning guidelines. It appears there was some confusion in this regard as the information provided to you by the Welsh Government referred to the members’ Code of Conduct and their obligations in planning matters. I note that my colleague has already considered and given you decisions on your Code of Conduct complaints.

In considering a complaint of maladministration or service failure, we take account of the Ombudsman’s legal powers and jurisdiction. He must act in accordance with the law which governs his work, namely, the Public Services Ombudsman (Wales) Act 2019. He cannot investigate complaints about a properly made decision that a body is entitled to make in the absence of any evidence of maladministration in the decision-making process. This means that where a body reached a decision in accordance with its policies, procedures, guidance or legislation, it is generally taken without maladministration. The Ombudsman must also consider whether his intervention is proportionate taking account of our limited resources, or if anything further can be usefully achieved.

My consideration

My role is to consider, on the Ombudsman’s behalf, the complaint you put to us and to assess whether, or to what extent, we can help you. I am conscious that you have gone to significant lengths to set out your challenges to various issues contained within the planning application and to the process. I will not, however,

refer to every single point raised by you in your submission to this office. But in reaching my decision on your complaint, I have carefully considered all the evidence you provided and all you have said.

In order for the Ombudsman to be able to investigate a complaint, he must be satisfied that there is both evidence of maladministration (or service failure) and (my emphasis) direct hardship or injustice to a member of the public. Accordingly, a key consideration is whether a complainant has been directly or personally affected by the decision reached or the action taken by the body.

I cannot see that, even if the Council was in some way at fault, you have suffered significant hardship or injustice directly as a result. You have complained in your role as a member of the public and consider that an investigation is merited in the wider public interest. However, you have also set out the personal impact on you, in terms of the stress you have experienced, and the time and energy you have expended in challenging the planning application. While I appreciate that the application and planning decision has caused you a great deal of worry, this would not, in my view, amount to sufficiently significant hardship to merit the Ombudsman's intervention.

That said, if you did establish such an injustice/hardship, I am of the view that we could not investigate your concerns. The Ombudsman cannot investigate complaints about a properly made decision by a public body, and I explain more about my considerations in that regard below.

Your complaint to the Ombudsman concerned the actions of the Planning Committee's members and Council officers at its meeting on 2 September 2020. The Committee was determining a planning application for a change of use of the Pwll Gwyn, a grade 2 listed building. Your view is that the Planning Committee failed to follow due process in determining the application, such as only reading out the late observations received for the planning application and by referring to previous planning history, which you consider 'set the tone' for the meeting. You said the Council failed to follow its Planning Code of Practice, its planning policies and also ignored Welsh Government Planning Guidelines in its decision-making process. I would note, incidentally, that it is for each Council to determine its process and there are some variations between them in this.

This application was to be considered by the Planning Committee. The planning officer reported to the Committee on the application, with a recommendation to grant planning permission. While the Council sets out relevant policies for balancing competing interests in reaching planning decisions, the weight given to the information provided is at the discretion of the decision-maker, namely the Council as the Local Planning Authority (LPA). In this regard the LPA is required to take account of relevant views expressed by neighbouring occupiers, local residents and other third parties. While it is appropriate for individuals to have the opportunity to comment on a planning application, it remains for the LPA to ultimately determine whether the application should be allowed following consideration of any comments or objections received.

The Council's usual process for considering planning applications was suspended as a result of the lockdown in March 2020. The usual process had included the opportunity for individuals - one representative each from the applicant and objectors - to speak to the Planning Committee prior to the debate on the planning application.

balancing competing interests in reaching planning decisions, the weight given to the information provided is at the discretion of the decision-maker, namely the Council as the Local Planning Authority (LPA). In this regard the LPA is required to take account of relevant views expressed by neighbouring occupiers, local

residents and other third parties. While it is appropriate for individuals to have the opportunity to comment on a planning application, it remains for the LPA to ultimately determine whether the application should be allowed following consideration of any comments or objections received.

The Council's usual process for considering planning applications was suspended as a result of the lockdown in March 2020. The usual process had included the opportunity for individuals - one representative each from the applicant and objectors - to speak to the Planning Committee prior to the debate on the planning application. balancing competing interests in reaching planning decisions, the weight given to

the information provided is at the discretion of the decision-maker, namely the Council as the Local Planning Authority (LPA). In this regard the LPA is required to take account of relevant views expressed by neighbouring occupiers, local residents and other third parties. While it is appropriate for individuals to have the opportunity to comment on a planning application, it remains for the LPA to ultimately determine whether the application should be allowed following consideration of any comments or objections received.

The Council's usual process for considering planning applications was suspended as a result of the lockdown in March 2020. The usual process had included the opportunity for individuals - one representative each from the applicant and objectors - to speak to the Planning Committee prior to the debate on the planning application.

The pandemic meant changes to this process, and the Welsh Government issued advice to LPAs in respect of planning to enable them to hold meetings virtually. The advice also included the position in respect of site visits for planning applications. I note that the Council explained to the members of the Planning Committee on 2 September 2020 that the process for public speaking would not be available but that a statement could be submitted by an applicant and an objector to accompany the planning documentation provided prior to the meeting. Also, that it would only read out relevant late observations received after the Planning Committee documentation and agenda had been completed. Late observations were submitted on behalf of the planning applicant; these were read out by a Council officer in accordance with the change in process

The Committee approved the application by a majority. You subsequently complained to the Council that the Planning Committee process was unlawful, demonstrated bias towards the planning applicant and that during the debate on the application several factual inaccuracies were referred to by both the Committee members and the council officers. The Council formally responded to your complaint on 9 October 2020 and 21 April 2021.

Your specific complaint relates to the unfairness of the process followed by the Planning Committee on 2 September 2020. You are concerned that the process adopted by the Planning Committee, due to the pandemic, did not allow for third party oral representations to be made prior to the planning application. Also, that the Council read out only a statement from the applicant. I note, however, that information from third parties and statutory consultees was included in the planning officer's report on the application and was in the bundle of documents for the Planning Committee's consideration. The Council's process allows for late observations to be read out.

The process put in place by the Council at this time does not seem unreasonable. The process put in place by the Council at this time does not seem unreasonable to me, especially taking account of the constraints placed on it by the pandemic. I note that there was a substantial debate by members of the Planning Committee,

both for and against the planning application, and the issues you raise in this complaint were referred to in that debate. References were made by several members to the planning officer's report and to the accompanying documentation on the application. The planning officer also responded to the concerns raised during the debate. Overall I consider the application was robustly considered by the Planning Committee prior to reaching its majority decision that the planning permission be granted.

It is for the LPA to decide whether, upon the facts of a particular case, the objections of individuals are such that refusal of planning permission on those grounds would be reasonable. In my view, proper consideration was given to the objections by the Planning Committee. I can find no evidence that the Council has acted contrary to written policy, procedure or the law and I have concluded that, on the face of it, its actions have been reasonable. Consequently, there is no evidence of maladministration, service failure or injustice.

Whilst I have decided that we will not investigate your complaint, I would like to stress that this does not mean I am not sympathetic to the problems you have described. My decision is based upon the information I have seen. If you would like to discuss the matter with me, then you can contact me on the number at the top of this letter.

Procedural matters

An anonymised copy of this letter, which constitutes a formal statement of reasons for the decision not to investigate your complaint, has been sent to the Flintshire County Council's Chief Executive.

If you have not already done so, I would be grateful if you would complete customer satisfaction and equality questionnaires. These can be accessed at www.ombudsman.wales/customersatisfaction If you would prefer paper copies please contact us.

Yours sincerely

Email chain between Mrs Marilyn Forster and Mark Isherwood MS

Planning matters at Flintshire County Council

From: Marilyn Forster <[REDACTED]>
Sent: 05 November 2021 14:59
To: Isherwood, Mark (Aelod o'r Senedd | Member of the Senedd) <[REDACTED]>
Subject: Re: FW: Ombudsman conclusion

Hi Mark

Just for your information - no need to reply as I know you are an extremely busy man. I have just found some old notes re third party appeals which may or may not be of some use to you. I have copied them below. Many thanks and Kind regards Marilyn

Third Party Appeals plus cc Hannah Blythn

Hi Mark

Please see thread below re "Third Party Appeals" correspondence between Hannah Blythyn and Julia James.

In view of our communities' problems with what we consider to be unlawful planning decisions, and others that you mentioned to me, could you possibly offer your support in a push to instigate a review of planning meetings and Third Party Appeals (TPAs)? It seems incredible that there has not been a review since 2015 despite new LDPs. In my opinion, the points that could be raised are:

- How is it democratic that a proposer of a planning submission can appeal and yet TPAs cannot.
- A truly independent body should be set up by the Welsh Government – not within Councils – to review TPAs within time constraints.
- TPAs could be restricted to people living within a 5 mile radius whose lives are directly affected and who can provide evidence to substantiate their appeal.
- In these days of technology, all planning meetings, post covid, should be recorded in council chambers and "live recorded Webcasts" should be available for public viewing as soon as possible after the meeting. This would obviously be in addition to the Minutes.
- Planning decisions made on that day could be temporary subject to TPAs being submitted to the independent body within 5 working days of the release of the Webcast. If none are received then the decision is ratified by the independent body. If evidence based appeals are submitted relating to the Webcast etc then a further one or two months should be allowed for investigation and this independent body should have the power to overturn a planning decision if it is proved to be unlawful.

- A fee of perhaps £100 could be charged for each person lodging a TPA and this would then make the process accessible to everyone instead of the offer of a Judicial Review costing in excess of over £10,000.
- Communities whose lives are blighted long term by unlawful planning decisions will then have some closure knowing that their objections have been thoroughly investigated by a truly independent body.
- I take the point about the UDP/LDP but if the Planning Departments and Planning Committees choose to ignore it, it is of no value whatsoever.
- Again, referring to the UDP and LDP much is made of community well-being but how can this be achieved if planners know that the community have no recourse to prove unlawful decisions unless they have a huge amount of money and therefore have to live with the consequences.
- A review of planning procedures could be an appendix to the LDP based perhaps on some of the above.
- I am aware of the Welsh Ombudsman but they may not take on a case and, if they do, it could be up to 12 months before they reach a conclusion and they do not have the power to overturn a planning decision.

As a community we were not aware of Monitoring Officers within the council departments. Are the Monitoring Officers present when the Planning Officers meet to discuss Approval or Rejection of the proposal, the decision then being presented to the Councillors? Is there a record of that discussion and information about how they made that decision? In the case of our experience with FCC the Planning Committee/department also seemed to ignore their own Planning Code of Practice. Surely the Monitoring Officer should have stopped the meeting and pointed out that it was not being run in the prescribed manner. Again, in my opinion, there is a great need for more transparency.

Planning Officers and Councillors are paid substantial amounts of money to undertake their duties. If it is obvious, by statements made by councillors, that they have not read the complete proposal and evidence based objections, then surely that should be pointed out immediately by the Planning Officer and thereby not allowing these inaccurate statements colour the final vote.

Below is a reply I received from the Chief Executive of FCC following my email re serious planning allegations:

“I will arrange to review and reply, including a view as to whether the Council has followed its own procedures for the treatment of planning applications at the Planning Committee level. Please do note that councillors who are members of the Committee are entitled to express their views and opinions in debate even if they appear to an outside party to be uninformed or incorrect.

I would not expect the Public Services Ombudsman to interfere in the case of the democratic determination of an application at Committee level, however, you can reserve the right to follow that course at a later date once I have followed up your complaint.”

Also below an email sent by Clare Morter and received by another Afonwen resident:

“From: Claire E Morter <[REDACTED]>
Sent: 15 September 2020 09:21
To:
Subject: Pwll Gwyn Public House - Enforcement reference 208408

Dear Mrs

I write further to your enquiry received concerning the works being undertaken to the Pwll Gwyn Public House, Afonwen. This e-mail is to update you on the progress of the investigation.

The Local Planning Authority were contacted before any works commenced on site, and comprehensive details were given regarding the necessity of works. The Council’s Conservation Officer assessed the proposals and deemed that they were considered essential to the protection of the Listed Building.

In addition, as you may be aware Planning Permission and Listed Building Consent have now been granted for the conversion of the building.

Accordingly, as there is not considered to be any breach of planning control the enforcement enquiry is now closed. Should you have any queries please do not hesitate to contact me.”

I placed a formal complaint with FCC on 28th September and sent an email last week to the Chief Monitoring Officer who replied on 5th October telling me “I have asked my planning solicitor for a response on your comments I will come back to you when I have heard form him”

On Mon, 1 Nov 2021 at 12:44, Isherwood, Mark (Aelod o’r Senedd | Member of the Senedd) <[REDACTED]> wrote:

Dear Marilyn,

Thank you for your e-mail and for sharing the attached conclusion.

I am sorry to read its contents, but thank you for your kind words.

Tudalen y pecyn 48

My Office is already pursuing the clarification from the Ombudsman requested in your 27th October e-mail and we will share his response with you.

In my capacity as Chair of the Public Accounts and Public Administration Committee, I will also seek advice regarding giving 3rd parties a chance to challenge planning decisions within 3 weeks and at a minimum cost.

Kind regards

Mark

From: Marilyn Forster <[REDACTED]>
Sent: 31 October 2021 18:45
To: Isherwood, Mark (Aelod o'r Senedd | Member of the Senedd) <[REDACTED]>
Subject: Ombudsman conclusion

Hi Mark

I have received the attached conclusion from an Investigating officer.

I do believe that now is the time to roll over and give up!

Without a judicial review which we could not afford there appears to be no way we can challenge a council.

Maybe, as part of your remit you could look at giving 3rd parties a chance to challenge planning decisions within 3 weeks and at a minimum cost.

Thank you once again for your massive support it has been much appreciated.

Kind regards

Marilyn